

Rutin för egenvård

Diarienummer: 22/SN 0038-001
Paragraf: Delegation
Beslutsinstans: MAR
Beslutsdatum: 2023-07-11

Informationsklassning:
Dokumentansvarig: MAR socialförvaltning
Giltighetstid:

Föregående diarienummer:
Föregående beslutsdatum: 2022-07-05
Föregående beslutsinstans:
Föregående paragraf:

Bakgrund

I socialstyrelsens föreskrift *Bedömning av om hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård* (SOSFS 2009:6) ställs det krav på att huvudmännen för myndighetsutövning (bistånd) och hälso- och sjukvården tillsammans tar fram lokala samverkansrutiner kring egenvård. Syftet med denna rutin är därför att definiera de lokala ansvarsområden och kommunikationsvägar som finns i Motala kommun gällande egenvård. Rutinen är ett komplement till den länsgemensamma rutinen för egenvård. **Överenskommelse om samverkan egenvård**

Definition av egenvård

Med egenvård avses en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal i samråd med patienten bedömt att denne på ett säkert sätt kan ansvara för att utföra själv eller med handräckning av annan person.

Lagrum

Egenvård som patienten utför själv eller med hjälp av någon annan (icke hälso- och sjukvårdspersonal) räknas inte som hälso- och sjukvård och omfattas därmed inte av hälso- och sjukvårdslagstiftningen (HSL). Bedömning, planering, uppföljning samt omprövning av egenvård utförs dock av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och faller under HSL-lagstiftning.

Anhörigas ansvar för egenvård

- Anhöriga och makar/partner har ingen lagstadgad skyldighet att hjälpa till med egenvård. Detta eftersom mer omfattande vårdbehov inte anses vara en del av vad anhöriga normalt bistår varandra med inom en familj.
- Föräldrar/vårdnadshavare kan ofta ta ansvar för barns egenvård och detta kan då även gälla mer omfattande vårdbehov.
- Ansvar för egenvård kan inte överlåtas från anhöriga(ex make/maka eller förälder) till personal inom äldreomsorgen eller sociala resursverksamheten utan kräver en ny bedömning av legitimerad personal om egenvårdens lämplighet.

Vad kan vara egenvård?

Det går inte att generellt säga vilka hälso- och sjukvårdsåtgärder som kan bedömas som egenvård och inte utan det beror på omständigheterna i varje enskilt fall. I stort sett alla hälso- och sjukvårdsinsatser kan bedömas som egenvård om patienten har förutsättningar att på egen hand klara av att utföra egenvård på ett säkert sätt eller om patienten kan instruera någon att hjälpa till att utföra egenvård. Bedömningen görs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal i samråd med patienten.

Patienten bör ha kognitiva förutsättningar för att kunna ansvara för sin egenvård, om hen inte kan utföra uppgiften på egen hand så måste hen själv kunna instruera hur uppgiften ska utföras för exempelvis hemtjänstpersonal. Riskbedömningen blir därför avgörande för om egenvård är lämpligt eller ej för individer med kognitivsvikt eller kognitiva funktionsnedsättningar.

Specifika insatser med särskilda kriterier för egenvård

- När det gäller läkemedelshantering är det alltid den läkare som förskriver läkemedlet som gör bedömningen om de kan utföras som egenvård eller inte.
- Hjälp med på- och avklädning av kompressionsstrumpor som ordinerats av hälso- och sjukvården kräver egenvårdsbedömning, egenvårdsplan skickas sedan till bistånd. Hjälp med på- och avklädning av egenköpta stödstrumpor (utan ordination från hälso- och sjukvården) kan beviljas som insats av biståndshandläggare som en del av vanlig påklädning.

Bedömning

En bedömning ska göras av legitimerad personal för att avgöra om patienten själv, eller med hjälp av annan, på ett säkert sätt kan utföra hälso- och sjukvårdsåtgärden som egenvård. Bedömningen görs i samråd med patienten och med hänsyn till dennes självbestämmande, livssituation samt fysiska och psykiska förutsättningar. Det ska även ingå en riskanalys i bedömningen så att inte risk för patientskada föreligger.

Dokumentation av egenvårdsplan

En insats som bedömts kunna utföras som egenvård bör dokumenteras i en egenvårdsplan om det inte är uppenbart obehövt.

Vid dokumentation av egenvårdsplan ska följande tydligt framgå:

- Vilken åtgärd som har bedömts som egenvård och från vilket datum den förväntas gälla.
- Om patienten själv ska utföra egenvården eller med hjälp av någon annan.
- Vid behov av hjälp med utförandet: Hur ska instruktion till den som ska hjälpa till med egenvården ges.
- Vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas om patienten har drabbats av eller utsätts för risk för skada eller sjukdom i samband med egenvården.
- Vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas om patientens situation förändras.
- Hur och när bedömningen av egenvård ska följas upp.
- När en omprövning av bedömning om egenvård ska göras.

Patienten ska få en kopia på egenvårdsplanen.

Uppföljning och omprövning av beslut

Den hälso- och sjukvårdspersonal som gjort bedömningen om egenvård ansvarar för regelbunden uppföljning om det inte är uppenbart obehövt, detta ska i så fall tydligt dokumenteras i patientjournalen och egenvårdsplanen.

Den som har gjort bedömningen gällande egenvård ansvarar också för att ompröva beslut om lämplighet för fortsatt egenvård om förutsättningarna ändras genom exempelvis ny boendeform. Om egenvården avslutas så ska biståndshandläggare meddelas om de varit inkopplade och ansvaret för åtgärden återgår till hälso- och sjukvården.

Hälso- och sjukvårdens ansvar vid bedömning av egenvård med hjälp via biståndsbeslut

När legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal gör bedömningen att en patient behöver praktisk hjälp med egenvård, som ej utförs av anhörig, ska detta aktualiseras till biståndshandläggare. Företrädesvis bör ansökan från legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal ske skriftligt till biståndshandläggare via funktionsbrevlåda i Viva.

I ansökan ska följande framgå:

- Bedömning om egenvård som lämplig insats
- Egenvårdsplan (se under dokumentation)
- Om samtycke för insats är inhämtat från patienten
- Om sökande har samtyckt till att en kontakt tas med anhörig eller någon annan utomstående person
- Kontaktuppgifter till ansvarig legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Patienten kan också välja att själva ansöka om hjälp med egenvård hos myndighet förutsatt att denne har tillgång till sin egenvårdsplan och bedömning.

Hemsjukvården utför och ansvarar för insatsen i väntan på utredning och beslut från biståndshandläggare gällande egenvård. När insats för hjälp med egenvård beviljats av biståndshandläggare och meddelats till vald utförare kan dessa kontakta legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som bedömt egenvårdsplanen för att få hjälp med instruktion.

Biståndshandläggares ansvar vid bedömning av egenvård med hjälp via biståndsbeslut

Om patienten/brukaren har behov av hjälp för att utföra egenvårdsåtgärderna kan hen ansöka om bistånd för praktisk hjälp/handräckning med egenvård.

Samtycke

Socialtjänstlagen(SOL) bygger på frivillighet vilket innebär att insatser inte kan beviljas mot någons vilja utan samtycke måste inhämtas innan ansökan.

Ansökan

Ett behov av hjälp vid egenvård kan aktualiseras till biståndshandläggare via muntlig eller skriftlig ansökan. Målsättningen är att utredning och beslut ska göras inom 14 dagar under förutsättning att ansökan och egenvårdsplaneringen är fullständig. I avvaktan på utredning och beslut från biståndshandläggare är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal fortsatt ansvarig för insatsen.

Utredning

En utredning inleds där biståndshandläggare inhämtar fakta genom egenvårdsplan eller samtal med den enskilde eller anhörig. Utifrån inhämtad fakta görs en behovsbedömning som leder fram till ett beslut. Den enskilde får information om val av utförare och avgifter. Om den enskilde avböjer insats, meddelar biståndshandläggare det till legitimerad personal inom hälso- och sjukvård.

Beslut

Beslut bygger alltid på en individuell behovsbedömning, antingen beviljas bistånd eller så fattas beslut om avslag. Om patienten har beviljats hjälp med utförandet av egenvård ska en kopia av dokumentationen av egenvårdsplan tillföras personakten.

Övertagande av hemtjänst

När biståndshandläggare fattat beslut och skickat uppdrag till aktuell utförare för hemtjänsten gällande egenvård så kan insatsen övertas från hemsjukvården och övergå till egenvård. Hemtjänsten ombeds att vid behov kontakta ansvarig hälso- och sjukvårdspersonal för instruktion av utförandet. Om brukarens situation förändras eller risk för skada föreligger rapporteras detta enligt egenvårdsplanen.

Referenser

- HSL - Hälso- och sjukvårdslagstiftning (2017:30)
- SOL - Socialtjänstlagen (2001:453)
- Bedömning av om en hälso-och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6)
- Meddelandeblad: socialstyrelsens föreskrifter om bedömning av egenvård nr 6 2013
- Lokal riktlinje: riktlinje om stöd till äldre och personer med funktionsnedsättning enligt socialtjänstlagen